

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

31. oktoober 2019*

Liikmesriigi kohustuste rikkumine – Omavahendid – Ülemeremaade ja -territooriumide (ÜMT) Euroopa Liiduga assotsieerimine – Otsus 91/482/EMÜ – Artikli 101 lõige 2 – Selliste ÜMT päritolustaatuseta kaupade tollimaksumabalt liitu importida lubamine, mis on mõnes ÜMTs vabas ringluses ja reeksportitakse sellisena liitu – EXP-eksportisertifikaadid – Sertifikaatide õigusvastane väljastamine ühe ÜMT ametiasutuste poolt – ELL artikli 4 lõige 3 – Lojalse koostöö põhimõte – Selle liikmesriigi vastutus, kellel on asjaomase ÜMTga erisuhted – Kohustus kompenseerida liidu omavahendite kaotus, mis on põhjustatud EXP-eksportisertifikaatide õigusvastase väljastamisega – Alumiiniumi import Anguillast

Kohtuasjas C-391/17,

mille ese on ELTL artikli 258 alusel 30. juunil 2017 esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi,

Euroopa Komisjon, esindajad: A. Caeiros, J.-F. Brakeland, L. Flynn ja S. Noë,

hageja,

versus

Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik, esindajad: J. Kraehling, G. Brown, R. Fadoju ja S. Brandon, keda abistasid K. Beal, QC, ja *barrister* P. Luckhurst, hiljem S. Brandon ja F. Shibli, keda abistasid K. Beal, QC, ja *barrister* P. Luckhurst

kostja,

keda toetab:

Madalmaade Kuningriik, esindajad: M. K. Bulterman, P. Huurnink ja J. Langer,

menetlusse astuja,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident R. Silva de Lapuerta, kodade presidendid J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, M. Safjan, S. Rodin, kohtunikud J. Malenovský, L. Bay Larsen, T. von Danwitz (ettekandja), C. Toader, C. Vajda, F. Biltgen ja K. Jürimäe,

kohtujurist: M. Bobek,

kohtusekretär: vanemametnik L. Hewlett,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

arvestades kirjalikku menetlust ja 2. oktoobri 2018. aasta kohtuistungil esitatut, olles 6. veebruari 2019. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku, on teinud järgmise

otsuse

- 1 Euroopa Komisjon palub oma hagiavalduses Euroopa Kohtul tuvastada, et Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik on rikkunud EÜ asutamislepingu artiklist 5 (hiljem EÜ artikkel 10, nüüd ELL artikli 4 lõige 3) tulenevaid kohustusi, kuna ta ei ole kompenseerinud selliste omavahendite kaotust, mis oleks tulnud kindlaks määrata ja kanda üle liidu eelarvesse vastavalt nõukogu 29. mai 1989. aasta määruse (EMÜ, Euratom) nr 1552/89, millega rakendatakse ühenduste omavahendite süsteemi käsitlev otsus 88/376/EMÜ, Euratom (EÜT 1989, L 155, lk 1), artiklitele 2, 6, 10, 11 ja 17, kui ajavahemikul 1999/2000 Anguillast lähtunud alumiiniumi impordiga seoses ei oleks ekspordisertifikaate väljastatud nõukogu 25. juuli 1991. aasta otsuse 91/482/EMÜ ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimise kohta Euroopa Majandusühendusega (EÜT 1991, L 263, lk 1; edaspidi „ÜMT otsus“) artikli 101 lõiget 2 rikkudes.

Õiguslik raamistik

Rahvusvaheline õigus

- 2 Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (ÜRO) põhikiri kirjutati alla San Franciscos 26. juunil 1945. Selle põhikirja artikli 73 punkt b, mis asub XI peatükis „Deklaratsioon end ise mittevalitsevate territooriumide kohta“ sätestab:

„ÜRO liikmed, kes kannavad vastutust või võtavad endale vastutuse territooriumide valitsemise eest, mille rahvad ei ole veel saavutanud täielikku omavalitsust, tunnustavad põhimõtet, et mainitud territooriumide rahvastiku huvid on esmajärgulised. [Nad] võtavad endale pühaks kohustuseks maksimaalselt soodustada nende territooriumide rahvastiku heaolu rahvusvahelise rahu ja julgeoleku süsteemi raamides, mis on sisse seatud käesoleva põhikirjaga ning kohustuvad sel eesmärgil:

[...]

b) arendama omavalitsust, arvestama vajalikul viisil nende rahvaste poliitilisi taotlusi ja abistama neid vabade poliitiliste institutsioonide edendamisel vastavalt iga territooriumi ja selle rahva eripärale ning erinevale arengutasemele“.

Liidu õigus

EÜ asutamisleping

- 3 Etteheidetava rikkumise asjaolud leidsid aset nii enne kui pärast seda, kui jõustus Amsterdami leping, millega muudeti EÜ asutamislepingut. Käesoleva liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi seisukohalt olulised sätted on aga siiski jäänud sisuliselt samaks. EÜ asutamislepingu artikkel 5 (nüüd EÜ artikkel 10) oli sõnastatud järgmiselt:

„Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud üld- või erimeetmed, et tagada nende kohustuste täitmine, mis tulenevad käesolevast lepingust või ühenduse institutsioonide võetud meetmetest. Nad aitavad kaasa ühenduse eesmärkide saavutamisele.

Liikmesriigid hoiduvad kõigist meetmetest, mis võiksid kahjustada käesoleva lepingu eesmärkide saavutamist.“

- 4 See säte asendati sisuliselt ELL artikli 4 lõikega 3.
- 5 EÜ asutamislepingu neljas osa „Ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimine“ hõlmas artikleid 131–137 (muudetuna EÜ artiklid 182–188, nüüd ELTL artiklid 198–204). Nimetatud artikli 131 (muudetuna EÜ artikkel 182, nüüd ELTL artikkel 198) kohaselt:

„Liikmesriigid lepivad kokku assotsieerida ühendusega need Euroopa-välised maad ja territooriumid, millel on erisuhted Belgia, Taani, Prantsusmaa, Itaalia, Madalmaade ja Ühendkuningriigiga. Need maad ja territooriumid (edaspidi „maad ja territooriumid“) on loetletud käesoleva lepingu IV lisas.

Assotsieerimise eesmärk on edendada nende maade ja territooriumide majanduslikku ja sotsiaalset arengut ning sisse seada tihedad majandussidemed nende ja ühenduse kui terviku vahel.

Kooskõlas käesoleva lepingu preambulis esitatud põhimõtetega on assotsieerimise eesmärk eelkõige edendada nimetatud maade ja territooriumide elanike huve ja jõukust, et nad saavutaksid majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise arengu, mille poole nad püüdlevad.“

- 6 Nimetatud asutamislepingu artikli 133 lõige 1 (muudetuna EÜ artikli 184 lõige 1, nüüd ELTL artikli 200 lõige 1) nägi ette:

„Nendelt maadelt ja territooriumidelt pärinevate liikmesriikidesse imporditavate kaupade tollimaksud kaotatakse täielikult vastavalt liikmesriikidevaheliste tollimaksude järkjärgulisele kaotamisele kooskõlas käesoleva lepingu sätetega.“

- 7 Sama lepingu artikli 136 (muudetuna EÜ artikkel 187, hiljem ELTL artikkel 203) kohaselt:

„Nimetatud maade ja territooriumide ühendusega assotsieerimise üksikasjad ja menetluse käesoleva lepingu jõustumisele järgneva viieaastase algperioodi kohta määrab rakenduskonventsioon, mis on lisatud käesolevale lepingule.

Enne eelmises lõigus märgitud konventsiooni aegumist määrab nõukogu omandatud kogemuste ja käesolevas lepingus esitatud põhimõtete alusel ühehäälselt kindlaks sätted järgnevaks perioodiks.“

- 8 EÜ asutamislepingu artikli 227 lõiked 1 ja 3 (muudetuna EÜ artikli 299 lõiked 1 ja 3, nüüd ELL artikli 52 lõige 1 ja ELTL artikli 355 lõige 2) sätestasid:

„1. Käesolevat lepingut kohaldatakse Belgia Kuningriigi, Taani Kuningriigi, Saksamaa Liitvabariigi, Kreeka Vabariigi, Hispaania Kuningriigi, Prantsuse Vabariigi, Iirimaa, Itaalia Vabariigi, Luksemburgi Suurhertsogiriigi, Madalmaade Kuningriigi, Austria Vabariigi, Portugali Vabariigi, Soome Vabariigi, Rootsi Kuningriigi ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi suhtes.

[...]

3. Käesoleva lepingu neljandas osas määratud assotsieerimise erikorda kohaldatakse käesoleva lepingu IV lisas loetletud ülemeremaade ja -territooriumide suhtes.

Käesolevat lepingut ei kohaldata nende Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigiga erisuhetes olevate ülemeremaade ja -territooriumide suhtes, mis puuduvad eespool mainitud loetelust.“

- 9 EÜ asutamislepingu IV lisas (muudetuna EÜ asutamislepingu II lisa, hiljem EL toimimise lepingu II lisa) toodud loetelus „Ülemeremaad ja -territooriumid, mille puhul kehtivad asutamislepingu IV osa sätted) oli teiste hulgas nimetatud Anguilla.

Määrus nr 1552/89

- 10 Määruse nr 1552/89 artiklid 2, 6, 10, 11 ja 17 reguleerisid faktiliste asjaolude asetleidmise ajal tingimusi, mille alusel olid liikmesriigid kohustatud kindlaks määrama liidu omavahendid, sealhulgas tollimaksu, ja need liidu eelarvesse kandma.

ÜMT otsus

- 11 ÜMT otsuse põhjendused 1 ja 3 olid sõnastatud järgmiselt:

„[A]rvestades, et järgnevatks perioodiks on vaja vastu võtta ülemeremaade ja -territooriumide (edaspidi „ÜMT“) Euroopa Majandusühendusega assotsieerimise suhtes kohaldatavad sätted; et need sätted on kohaldatavad Prantsuse Vabariigi juurde kuuluvatele territooriumidele, Ühendkuningriigi juurde kuuluvatele maadele ja -territooriumidele, Madalmaade Kuningriigi juurde kuuluvatele maadele ja osaliselt Gröönimaale;

[...]

arvestades, et ühenduse turg on olnud pikka aega avatud ÜMT päritolustaatusega kaupadele ning samuti AKV riikide päritolustaatusega kaupadele; et võttes arvesse ühenduse ja ÜMTde vahelisi erisuhteid, mis põhinevad asutamislepingu sätetel ja eelkõige selle neljandal osal, tuleb parandada neid sätteid, andes ÜMTdele suurema paindlikkuse ÜMT päritolustaatusega kaupade suhtes kohaldatavate päritolureeglite osas ja võttes vastu uusi sätteid teatavate ÜMT päritolustaatusega kaupade kohta“. [Siin ja edaspidi on osundatud otsust tsiteeritud mitteametlikus tõlkes]

- 12 Vastavalt selle otsuse artiklile 1 oli otsuse eesmärk edendada ja kiirendada majanduslikku, kultuurilist ja sotsiaalset arengut ning tugevdada selle otsuse I lisas loetletud ÜMTde majandusstruktuure. Selle lisa punkt 5 käsitles Anguillat kui „[Ühendkuningriigi]“ ÜMTd.

13 ÜMT otsuse artikli 6 esimene lõik sätestas:

„Artiklis 10 osutatud partnerlusmenetluses osalevad ametiasutused kontrollivad oma vastava pädevuse raames perioodiliselt menetluse tulemusi ning esitavad käesoleva otsuse eesmärkide saavutamiseks vajalikke arvamusi ja teevad ettepanekuid.“

14 Selle otsuse artikkel 10 sätestas:

„Selleks, et ÜMTde pädevad kohalikud ametiasutused saaksid ulatuslikumalt osaleda ÜMTde EMÜsse assotsieerimise põhimõtete elluviimises, austades samas asjaomaste liikmesriikide keskvoimude pädevust, luuakse komisjoni, liikmesriigi ja ÜMT partnerlusel põhinev konsultatsioonimenetlus.

Selline partnerlus, mille üksikasjalikud eeskirjad on sätestatud käesoleva otsuse artiklites 234, 235 ja 236, võimaldab kontrollida assotsieerumise raames saadud kogemusi ja arutada probleeme, mis võivad ÜMTde ja ühenduse vahelistes suhetes tekkida.“

15 Nimetatud otsuse artikli 101 lõige 2 oli sõnastatud järgmiselt:

„ÜMT päritoluta kaubad, mis on mõnes ÜMTs vabas ringluses ja mis sellisel kujul ühendusse reeksportitakse, lubatakse ühendusse importida tollimaksuvabalt ja vabastatuna samaväärsel toimega maksudest tingimusest, et:

- nendelt on asjaomases ÜMTs tasutud tollimaks või samaväärsel toimega maks summas, mis on võrdne ühenduses samade, enamsoodustusrežiimiga hõlmatud kolmandate riikide päritoluga kaupade importimisel kohaldatava tollimaksuga või sellest kõrgem,
- nende suhtes ei ole kohaldatud täielikku või osalist vabastust tollimaksust ja samaväärsel toimega maksudest või nimetatud maksu ei ole tagasi makstud;
- toodetega on kaasas ekspordisertifikaat.“

16 ÜMT otsuse artikli 108 lõike 1 teise taande kohaselt olid ÜMTdes vabas ringluses olevate ÜMT päritoluta kaupade liidu territooriumile lubamise tingimused ja sellega seotud halduskoostöö meetodid määratletud ÜMT otsuse III lisas.

17 Otsuse artikkel 234 sätestas:

„Ühenduse tegevus tugineb niipalju kui võimalik komisjoni, selle liikmesriigi, kelle juurde ÜMT kuulub, ja ÜMT pädevate kohalike asutuste vahelistele tihedatele konsultatsioonidele.

Kõnealuseid konsultatsioone nimetatakse edaspidi „partnerluseks“.

18 Nimetatud otsuse artikli 235 lõiked 1 ja 2 nägid ette:

„1. Partnerlus hõlmab käesoleva otsuse raames toimuva ühenduse tegevuse ettevalmistamist, rahastamist, järelevalvet ja hindamist ning mis tahes probleeme, mis ÜMTde ja ühenduse vahelistes suhetes võivad tekkida.

2. Selleks võib eelkõige asjaomaste ÜMTde taotlusel luua artiklis 234 nimetatud kolmest partnerist koosnevaid nõuandefunktsiooniga ÜMTde assotsieerumistöögruppe kas ÜMT geograafiliste piirkondade või ühe ja sama liikmesriigi ÜMTde rühma põhiselt. Nimetatud grupid luuakse:

- kas eriprobleemide käsitlemiseks *ad hoc* alusel;

- või alalisena, assotsieerimise otsuse raames järelejäänud ajavahemikuks; sel juhul tulevad nad kokku vähemalt üks kord aastas, et arutada käesoleva otsuse täitmist või lõikes 1 nimetatud muid küsimusi.“

19 Otsuse artikkel 237 sätestas:

„Kui ÜMTde ja Prantsusmaa ülemeredepartemangude vahelisi suhteid käsitlevatest käesoleva lepingu erisätetest ei tulene teisiti, kohaldatakse käesolevat otsust ühelt poolt nende territooriumide suhtes, kus kohaldatakse Euroopa Majandusühenduse asutamislepingut selles lepingus ettenähtud tingimustel, ja teiselt poolt ÜMTde territooriumide suhtes.“

20 ÜMT otsuse III lisa „EXP-ekspordisertifikaat“ artikli 2 lõiked 1 ja 6 sätestasid:

„1. Otsuse artikli 101 lõike 2 sätete järgimise kohta esitatakse tõendina EXP-ekspordisertifikaat, mille vorm on käesoleva lisa I lisas.

[...]

6. Ekspordisertifikaadi väljastab eksportiva ÜMT toll, kui kaupa võib pidada otsuse artikli 101 lõike 2 tähenduses vabas ringluses olevaks.“

21 Selle lisa artikkel 7 „EXP-ekspordisertifikaatide kontroll“ nägi ette:

„1. „EXP-ekspordisertifikaatide tollivormistusjärgne kontroll toimub pisteliselt ja siis, kui impordiriigi tollil tekib põhjendatud kahtlus dokumendi ehtsuses või kõnealuste toodete tegelikku päritolu puudutava teabe õigsuses.

[...]

6. Kui kontrollimenetlus või mis tahes olemasolev teave näitab, et käesoleva lisa sätteid on rikutud, teostab või korraldab ÜMT viivitamatult omal algatusel või komisjoni nõudmisel uurimise selliste rikkumiste väljaselgitamiseks ja ärahoidmiseks. Komisjon võib nimetatud uurimisest osa võtta.

[...]

7. Vaidlused, mida ei ole olnud võimalik lahendada impordiriigi tolli ja eksportiva ÜMT tolli vahel või mis tõstatavad käesoleva lisa tõlgendamise probleemi, esitatakse tollialaste õigusaktide komiteele.

[...]“.

22 Nagu nähtub eelkõige komisjoni 13. juuni 1977. aasta teatisest COM(77) 210 final Euroopa Majandusühenduse tolliolukorra kohta, koosneb tollialaste õigusaktide komitee, mille on asutanud nõukogu ja mille eesistuja on komisjoni esindaja, liikmesriikide esindajatest.

Tolliseadustik ja rakendusmäärus

- 23 Nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT 1992, L 302, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 307), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2000. aasta määrusega (EÜ) nr 2700/2000 (EÜT 2000, L 311, lk 17; ELT eriväljaanne 02/10, lk 239), (edaspidi „tolliseadustik“), artikli 220 lõike 2 punkt b sätestas:

„Välja arvatud artikli 217 lõike 1 teises ja kolmandas lõigus nimetatud juhtudel, ei tehta järeларvestuskannet, kui:

[...]

- b) tasumisele kuuluva tollimaksu summa kohta ei ole tehtud arvestuskannet tolli eksimuse tõttu, mida ei oleks olnud võimalik avastada tasumise eest vastutaval isikul, kes toimis heauskselt ja järgis kõiki kehtivaid sätteid tollideklaratsiooni kohta.

[...]“.

- 24 Tolliseadustiku artikli 239 lõike 1 kohaselt:

„Impordi- või eksporditollimaksu võib tagasi maksta või vähendada muudes kui artiklites 236, 237 ja 238 nimetatud juhtudel:

- mis määratakse kindlaks kooskõlas komiteemenetlusega,
- mille on põhjendanud asjaolud, mille puhul asjaomast isikut ei saa süüdistada pettuses või ilmses hooletuses. Olukorrad, mille puhul seda sätet võib kohaldada ja kord, mida tuleb järgida, määratakse kooskõlas komiteemenetlusega. Tollimaksu tagasimaksmiseks või vähendamiseks võib kehtestada eritingimused.“

- 25 Komisjoni 2. juuli 1993. aasta määruse (EMÜ) nr 2454/93, millega kehtestatakse rakendussätted määrusele nr 2913/92 (EÜT 1993, L 253, lk 1; ELT eriväljaanne 02/06, lk 3), mida on muudetud komisjoni 25. juuli 2003. aasta määrusega (EÜ) nr 1335/2003 (ELT 2003, L 187, lk 16; ELT eriväljaanne 02/13, lk 463), (edaspidi „rakendusmäärus“), IV osa III jaotises „Tollivõla tasumine“ asusid artiklid 868–876a, mis reguleerisid tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b alusel esitatavaid nõudeid. Selle määruse artikli 873 esimene lõik oli sõnastatud järgmiselt:

„Pärast komitee raames kõnealuse juhu läbivaatamiseks kokkutulnud liikmesriikide esindajatest koosneva ekspertrühmaga konsulteerimist otsustab komisjon, kas nendel asjaoludel võib kõnealuste tollimaksude kohta jätta arvestuskande tegemata.“

- 26 Määruse artikkel 874 sätestas:

„Asjaomasele liikmesriigile teatatakse artiklis 873 osutatud otsusest niipea kui võimalik ja igal juhul ühe kuu jooksul pärast selles artiklis kindlaksmääratud tähtaja lõppemist.

Komisjon teavitab liikmesriike vastuvõetud otsustest, et aidata tollil teha otsuseid faktide ja õiguslike asjaolude poolest samaväärsetes olukordades.“

27 Määruse artikkel 875 nägi ette:

„Kui artiklis 873 osutatud otsusega määratakse, et kõnealuste tollimaksude kohta ei pea asjaolusid arvestades tegema arvestuskannet, võib komisjon kindlaks määrata, missugustel tingimustel ei pea liikmesriigid tegema tollivormistusjärgset arvestuskannet juhul, kui faktid ja õiguslikud asjaolud on samaväärsed.“

28 Rakendusmääruse IV osa IV jaotise, mis käsitles impordi- või eksporditollimaksude tagasimaksmist või vähendamist, 3. peatüki pealkiri oli „[Tolliseadustiku] artikli 239 kohaldamisega seotud erisätted“. Selles asus 2. jagu, mis käsitles komisjoni otsuseid ja milles asusid määruse artiklid 905–909. Määruse artikli 907 esimene lõik sätestas:

„Pärast komitee raames kõnealuse juhu läbivaatamiseks kokkutulnud liikmesriikide esindajatest koosneva ekspertrühmaga konsulteerimist otsustab komisjon, kas läbivaadatud olukord on aluseks tollimaksude tagasimaksmisele või vähendamisele.“

29 Määruse artikkel 908 nägi ette:

„1. Asjaomasele liikmesriigile teatatakse artiklis 907 osutatud otsusest niipea kui võimalik ja igal juhul ühe kuu jooksul pärast selles artiklis kindlaks määratud tähtaja lõppemist.

Komisjon teavitab liikmesriike vastuvõetud otsustest, et aidata tollil teha otsuseid faktide ja õiguslike asjaolude poolest samaväärsete juhtude kohta.

2. Otsuseid tegev tolliasutus otsustab talle esitatud taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise komisjoni otsuse alusel, millest on teavitatud kooskõlas lõikega 1.

3. Kui artiklis 907 osutatud otsusega määratakse, et kõnealused asjaolud on aluseks tollimaksude tagasimaksmisele või vähendamisele, võib komisjon kindlaks määrata, missugustel tingimustel võivad liikmesriigid tollimaksud tagasi maksta või neid vähendada faktide ja õiguslike asjaolude poolest samaväärsetel juhtudel.“

Määrus (EÜ, Euratom) nr 1605/2002

30 Nõukogu 25. juuni 2002. aasta määruse (EÜ, Euratom) nr 1605/2002, mis käsitleb Euroopa ühenduste üldeelarve suhtes kohaldatavat finantsmäärust (EÜT 2002, L 248, lk 1; ELT eriväljaanne 01/04, lk 74), mida on muudetud nõukogu 13. detsembri 2006. aasta määrusega (EÜ, Euratom) nr 1995/2006 (ELT 2006, L 390, lk 1), (edaspidi „finantsmäärus“), artikkel 73a sätestab:

„Ilma et see mõjutaks erimääruste sätete ja ühenduste omavahendite süsteemi käsitleva nõukogu otsuse kohaldamist, kohaldatakse kolmandatele isikutele esitatavate ühenduste nõuete ja ühendustele esitatavate kolmandate isikute nõuete suhtes viieaastast aegumistähtaega.

Aegumistähtaja arvutamise kuupäev ja selle arvestusperioodi katkestamise tingimused sätestatakse rakenduseeskirjades“.

Määrus (EÜ, Euratom) nr 2342/2002

- 31 Komisjoni 23. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ, Euratom) nr 2342/2002, millega kehtestatakse määruse nr 1605/2002 üksikasjalikud rakenduseeskirjad (EÜT 2002, L 357, lk 1; ELT eriväljaanne 01/04, lk 145), mida on muudetud komisjoni 23. aprilli 2007. aasta määrusega (EÜ, Euratom) nr 478/2007 (ELT 2007, L 111, lk 13), (edaspidi „rakendusmäärus“), artikli 85b „Aegumistähtaega käsitlevad eeskirjad“ lõike 1 esimene lõik sätestab:

„Kolmandatele isikutele esitatavate ühenduste nõuete suhtes kohaldatava aegumistähtaja arvestusperiood algab võlgnikule võlateates teatatud [...] tähtaja möödumisest.“

Ühendkuningriigi õigus

- 32 Ühendkuningriigi õiguse kohaselt on Anguilla Ühendkuningriigi ülemereterritoorium, mis moodustab teiste Ühendkuningriigi ülemeremaade ja -territooriumidega ühtse ala, olemata siiski Ühendkuningriigi osa.
- 33 Anguillal on konstitutsioon, mille kohaselt on tema organiteks kuberner, täitevnõukogu, esinduskogu, avalike teenuste komisjon ja õiguskomisjon.
- 34 Ühendkuningriigi valitsus vastutab rahvusvaheliselt Ühendkuningriigi ülemeremaade nagu Anguilla välissuhete eest. Konstitutsioonilise põhimõtte kohaselt on Ühendkuningriigi parlamendil ka õigus võtta vastu nimetatud territooriumidel kehtivaid õigusakte.

Vaidluse aluseks olevad asjaolud

- 35 Anguilla ja Anguillas asutatud äriühing Corbis Trading (Anguilla) Ltd (edaspidi „Corbis“) võtsid kasutusele 1998. aastal ümberlaadimise korra, mille kohaselt deklareeriti kolmandatest riikidest lähtuv alumiiniumi import Anguilla tollile ja see kaup veeti seejärel liitu.
- 36 Anguilla ametiasutused väljastasid aastatel 1998 ja 1999 EXP-ekspordisertifikaate (edaspidi „EXP-sertifikaadid“) kolmandate riikide päritolustaatusega alumiiniumi Anguillas ümberlaaditud tarnete liitu suunatud reekspordi kohta.
- 37 Kuna oli tekkinud kahtlus kas ümberlaadimise kord on kooskõlas ÜMT otsuse artikli 101 lõikega 2, viis Commissioners for Her Majesty's Revenue and Customs (Ühendkuningriigi maksu- ja tolliamet) 1998. aasta novembris läbi uurimise, mille tulemusel tuvastati, et Euroopa ettevõtjad, kes tegutsesid alumiiniumi Anguillasse importijatena, tasusid esialgu Anguillas tollimaksu ja said selle alumiiniumi impordi jaoks EXP-sertifikaadi ning seejärel maksti neile „transporditoetust“. Selles aruandes tuvastatu kohaselt maksis neile ettevõtjatele „transporditoetust“ Corbis, kellele Anguilla ametiasutused maksid toetusena makstud summad tagasi. Nimetatud aruandes leiti, et Anguillas kasutusele võetud ümberlaadimise kord oli sisuliselt loodud selleks, et tollimaks makstaks tagasi, ja jõuti järeldusele, et sellise „transporditoetuse“ maksmist tuleb pidada Anguillas tasutud tollimaksu osaliseks tagasimaksmiseks, mis on vastuolus ÜMT otsuse artikli 101 lõikega 2.
- 38 Ühendkuningriigi maksu- ja tolliameti poolt läbi viidud uurimise tulemused edastati komisjoni pettuste tõkestamise kooskõlastusüksusele (UCLAF).
- 39 UCLAF avaldas 18. veebruaril 1999 nõukogu 13. märtsi 1997. aasta määruse (EÜ) nr 515/97 liikmesriikide haldusasutuste vastastikusest abist ning haldusasutuste ja komisjoni vahelisest koostööst tolli- ja põllumajandusküsimusi käsitlevate õigusaktide nõutava kohaldamise tagamiseks (EÜT 1997, L 82, lk 1; ELT eriväljaanne 02/08, lk 217) artikli 45 alusel teatise (edaspidi „vastastikuse abi teatis“).

Selles teatises esitas UCLAF Ühendkuningriigi maksu- ja tolliametilt saadud teabe Anguillas kehtestatud ümberlaadimise korra kohta, mis on kokku võetud käesoleva kohtuotsuse punktis 37. Kuna UCLAF leidis, et niisugustel tingimustel väljastatud EXP-sertifikaadid olid ÜMT otsuse artikli 101 lõikega 2 vastuolus, soovitas ta liikmesriikide ametiasutustel kõik Anguilla ametiasutuste väljastatud EXP-sertifikaadid tagasi lükata ja võtta kaitsemeetmed, nõudes, et importijad annaksid liitu sisenemisel tasumisele kuuluva tollimaksu tagatise või avaksid deposiidi.

- 40 Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) avaldas 28. mail 2003 ühise missiooniaruande (edaspidi „OLAFi 2003. aasta aruanne“), mis puudutas Anguilla ametiasutuste poolt aastatel 1998 ja 1999 väljastatud EXP-sertifikaate. Selle aruande punktis 4.2 märkis OLAF, et kogu selle perioodi vältel olid Anguillas kehtivad tolliprotseduurid jäänud samaks ja et ettevõtjad, kes olid tegutsenud kui Anguillasse alumiiniumitarnete importijad, olid Anguilla ametiasutuste poolt väljastatud EXP-sertifikaatides märgitud nende kaupade eksportijatena. Aruande punktis 4.2 esitatud järelduste kohaselt jäi liidu importijatele makstud „transporditoetus“ nimetatud perioodil samuti samaks, kuigi Corbis oli muutnud Anguilla ametiasutustele esitatud arvete sisu, milles Corbise makstavat „transporditoetust“ enam eraldi ei nimetatud. OLAFi 2003. aasta aruande punktis 4.3 oli lisatud, et sellise toetuse vormis makstud majanduslik stiimul oli üldjuhul 25 Ameerika Ühendriikide dollarit (USD) ühe tonni Anguilla kaudu liitu imporditud alumiiniumi kohta ja võis teatud juhtudel seda summat ületada. Samas punktis 4.3 oli märgitud ka nende liitu importivate äriühingute nimed, kes olid saanud selle „transporditoetuse“ väljamakseid, ning nende maksete kogusumma.
- 41 Komisjon leidis 28. detsembri 2004. aasta otsuses REC 03/2004 (C/2004/5358) (edaspidi „otsus REC 03/2004“) seoses konkreetse juhtumiga, kui üks Itaalia ettevõtja importis 1. aprillil 1999 Itaaliasse 41 kolmandate riikide päritoluga survetöötlemata legerimata kujul alumiiniumikangi, mille kohta olid Anguilla ametiasutused väljastanud EXP-sertifikaadi, et imporditollimaksu järeларvestuskannet ei ole vaja teha. Komisjon märkis selles otsuses, et Anguillas alates 1998. aastast kehtiva ümberlaadimise korra suhtes liidu ja teatavate liikmesriikide poolt läbi viidud uurimise käigus oli tõendatud, et ettevõtjad, kes suunasid Anguillas alumiiniumit vabasse ringlusse, võisid saada selle metalli tonni kohta 25 USD „transporditoetust“, mida maksti Anguilla ametiasutuste tehtud üksikotsuse alusel. Mis puudutab selle toetuse andmise kontekstis väljastatud EXP-sertifikaatide vastavust ÜMT otsuse artikli 101 lõikele 2, siis märkis komisjon otsuse punktis 9 järgmist:

„Olles uurinud, kuidas ÜMT otsuse artikli 101 lõike 2 sätteid on Anguillas kohaldatud, jõudsid komisjoni talitused järeldusele, et on olemas seos tollimaksu tasumise ja sellele järgnenud transporditoetuse maksete vahel, et nimetatud territooriumil kehtestatud kord (tollimaksu sissenõudmine, millele järgnes transporditoetuse maksmine) ei olnud kooskõlas eespool viidatud artikli 101 lõikega 2, ning et transporditoetust tuleb faktiliselt tõlgendada kui tollimaksu osalist tagasimaksmist. Seetõttu ei saanud lubada selle kauba importi ühendusse tollimaksuvabalt.“

- 42 Oma otsuses REC 03/2004 leidis komisjon lisaks, et Anguilla ametiasutused olid väljastanud EXP-sertifikaate, kuigi nad olid või oleksid pidanud mõistlikult teadma, et nende poolt võetud meetmed ei olnud nende sätetega kooskõlas. Selle kohta oli nimetatud otsuse punktides 21 ja 22 rõhutatud järgmist:

„(21) [T]uleb tõdeda, et käesolevas asjas tõendavad teatavad asjaolud, et Anguilla pädevad ametiasutused teadsid või vähemalt oleksid pidanud mõistlikult teadma, et kaup, mille kohta nad EXP-sertifikaate väljastasid, ei vastanud tingimustele, mis peavad olema täidetud, et sellele saaks ühendusse importimisel kohaldada sooduskohtlemist.“

(22) Lisaks tuleb märkida, et alumiiniumi eksport Anguillast Euroopa Liitu kasvas 1998. ja 1999. aastal oluliselt, mille puhul ei saanud olla Anguilla ametiasutustele teadmata, et see oli seotud eespool nimetatud transporditoetuse andmisega, isegi kui kõnealust toetust maksis kohaliku omavalitsuse asutus, kes oli eraldiseisev Anguillas vabasse ringlusse lubamisel tollimaksu sisse nõudnud ja EXP-sertifikaadi väljastanud asutusest.“

- 43 Komisjon nentis siiski selle otsuse punktides 24–28, et tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b tähenduses heausksel ettevõtjal – nagu seda oli kõne all olev Itaalia ettevõtja – ei olnud Anguilla ametiasutuste viga võimalik avastada.
- 44 Nimetatud otsuse punktis 31 täpsustas komisjon vastavalt rakendusmääruse artiklile 875 alljärgnevas sõnastuses tingimused, millistel liikmesriigid võivad tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punkti b alusel jätta imporditollimaksu järelarvestuskande tegemata juhtudel, mil faktilised ja õiguslikud asjaolud on sarnased:
- „Käesoleva juhtumiga on faktiliselt ja õiguslikult sarnased seaduses sätestatud tähtaja jooksul esitatud taotlused Anguillast ühendusse importimist puudutavad järelarvestuskande tegemata jätmise kohta juhul, kui imporditehingute tegemise asjaolud on faktiliselt ja õiguslikult sarnased antud juhtumi asjaoludega. Asjaomased isikud ei tohi mingil viisil olla tegelenud kauba veoga ekspordiriigist Anguilla kaudu kuni ühenduse tolliterritooriumile sisenemise kohani. Nad peavad olema ostnud kauba DDP (*delivered duty paid*) tarnetingimusega lepingu alusel. Nad ei tohi sekkuda muul moel kui ainult kauba importijana ühendusse või sellise importija esindajana. Lõpuks ei või nad olla seotud oma tarnijaga, Anguillasse ekspordijaga ega isikutega, kes on osalenud kauba veol ekspordiriigist kuni ühenduseni või Anguilla valitsusega. [...] Asjaomased isikud ei tohi olla pannud toime pettust ega ilmset hooletust“.
- 45 24. mai 2006. aasta otsuses REM 03/2004 ((2006) 2030); edaspidi „otsus REM 03/2004“) võttis komisjon seisukoha Saint-Pierre’il ja Miquelonil selle ÜMT kaudu kolmandate riikide päritoluga alumiiniumi liitu importimise jaoks kehtestatud ümberlaadimise korra suhtes, mis hõlmas ka tollimaksu sissenõudmist, millele järgnes selle kauba tonni kohta 25 USD „transporditoetuse“ maksmine ettevõtjatele, kes suunasid alumiiniumi nimetatud ÜMTs vabasse ringlusse. Komisjon leidis taas, et selline kord ei olnud kooskõlas ÜMT otsuse artikli 101 lõikega 2 ja et ÜMT ametiasutused olid või oleksid pidanud mõistlikult teadma, et EXP-sertifikaadi väljastamise tingimused ei olnud täidetud. Neil asjaoludel järeldas komisjon, et vastavalt tolliseadustiku artiklile 239 tuli imporditollimaksu vähendada. Lisaks kinnitas komisjon oma hinnangut Anguilla suhtes kehtestatud ümberlaadimise korrale, täpsustades rakendusmääruse artikli 908 alusel, et liikmesriigid võivad tagasi maksta või vähendada imporditollimaksu, „[seoses] Saint-Pierre’ilt ja Miquelonilt, Anguillast ja Antillidelt [liitu] importimisega [...], kui asjaolud, millistel imporditehingud on tehtud, on faktiliselt ja õiguslikult sarnased antud juhtumi asjaoludele.“
- 46 Ajavahemikul märtsist 1999 kuni juunini 2000 imporditi kolmandate riikide päritoluga alumiiniumi Itaaliasse, esitades Anguilla ametiasutuste poolt 1999. aastal väljastatud EXP-sertifikaate. Viimati nimetatud aastal väljastasid need ametiasutused 12 EXP-sertifikaati.
- 47 Itaalia ametiasutused teatasid 2006. ja 2007. aastal komisjonile, et nad on teinud mitu otsust, millega vähendati Anguillast pärit alumiiniumi importimporditollimaksu otsuste REC 03/2004 ja REM 03/2004 alusel. Komisjoni palvel esitasid Itaalia ametiasutused 2010. aasta jooksul täiendavat teavet.
- 48 Komisjon palus 8. juuli 2010. aasta kirjas Ühendkuningriigilt EÜ asutamislepingu artikli 5 (hiljem EÜ artikkel 10, nüüd ELL artikli 4 lõige 3) alusel kompenseerida liidu omavahendite kaotus, mis tema sõnul tulenes sellest, et Anguilla ametiasutused olid väljastanud ÜMT otsuse artikli 101 lõikega 2 vastuolus olevaid EXP-sertifikaate, takistades Itaalia ametiasutustel nõuda sisse imporditollimaksu kõnealuselt impordilt. Komisjon täpsustas selles kirjas, et mis tahes viivituse eest selle kaotuse kompenseerimisel tuleb maksta viivitusintressi.
- 49 Sellele kirjale järgnes komisjoni ja Ühendkuningriigi kirjavahetus.

Kohtueelne menetlus

- 50 Komisjon saatis 27. septembril 2013 Ühendkuningriigile ametliku kirja, milles ta nõudis, et viimane kompenseeriks omavahendite kaotuse, mis vastab tollimaksule, mille kohta olid Itaalia ametiasutused teinud otsuste REC 03/2004 ja REM 03/2004 alusel tollimaksu vähendamise otsused.
- 51 Ühendkuningriik vastas sellele ametlikule kirjale 21. novembri 2013. aasta kirjaga, väites, et tal puudub mis tahes vastutus Anguilla poolt toime pandud tegude ja liidu õiguse rikkumiste eest.
- 52 Komisjon saatis 17. oktoobril 2014 Ühendkuningriigile põhjendatud arvamuse, millele see liikmesriik vastas, jäädes oma seisukoha juurde.
- 53 Kuna Ühendkuningriik nõutud kompensatsiooni ei maksnud, otsustas komisjon esitada käesoleva hagi.

Hagi

Poolte argumendid

- 54 Komisjon väidab, et Ühendkuningriik on EÜ asutamislepingu artiklis 5 (hiljem EÜ artikkel 10, nüüd ELL artikli 4 lõige 3) sätestatud lojaalse koostöö põhimõtte kohaselt kohustatud kompenseerima traditsiooniliste omavahendite kaotuse, mis on tema sõnul tingitud asjaolust, et Anguilla ametiasutused väljastasid 1999. aastal 12 EXP-sertifikaati ÜMT otsuse sätteid rikkudes ja takistasid seeläbi Itaalia ametiasutustel kõnealuse impordiga seotud tollimaksu sisse nõuda. Ta täpsustab sellega seoses, et sõltumata selle kaotuse summast, mida ta ei palu Euroopa Kohtul kindlaks määrata, on tema hagi eesmärk on tuvastada, et Ühendkuningriik on seda kompenseerimiskohustust rikkunud.
- 55 Esiteks leiab komisjon, et võttes arvesse Ühendkuningriigi erisuhteid oma ÜMTga, kes komisjoni sõnul ei ole sõltumatu riik ja on selle kuningriigi lahutamatu osa, peab Ühendkuningriik liikmesriigina vastutama Anguilla ametiasutuste poolt ÜMT otsusega vastuolus olevate aktide vastuvõtmise ja hooletuse eest.
- 56 Komisjon lisab, et Ühendkuningriik ei saa tugineda Anguilla haldusautonoomiale, et õigustada tal lasuvate lojaalse koostöö põhimõttest tulenevate kohustuste täitmata jätmist. Lisaks on Ühendkuningriigil vajalik pädevus vältimaks seda, et kõnealuse ÜMT tegevus või tegevusetus põhjustaksid liidu eelarvele omavahendite kaotuse. Konkreetsemalt on Ühendkuningriigi parlamendil piiramatul pädevus võtta vastu Ühendkuningriigi ÜMTdele kohalduvaid õigusakte.
- 57 Teiseks tuleb komisjon meelde, et lojaalse koostöö põhimõtte paneb liikmesriikidele kohustuse võtta liidu õiguse täieliku toime ja tõhususe saavutamiseks kõik sobivad meetmed. Käesoleval juhul takistas see, et Anguilla ametiasutused väljastasid õigusvastaselt EXP-sertifikaate, tollimaksu sissenõudmist ja selle maksu liidu eelarvesse omavahenditena ülekandmist. Kuna Ühendkuningriik jättis selle omavahendite kaotuse kompenseerimata, takistas ta liidu omavahendite süsteemi nõuetekohast toimimist, sest kõnealuse kaotuse peavad kompenseerima kõik liikmesriigid oma rahvamajanduse kogutulul põhineva omavahendite sissemakse suurendamisega. Seega nõuab liidu eelarve kaitse, et Ühendkuningriiki saaks pidada vastutavaks selle eest, et Anguilla ametiasutused on rikkunud ÜMT otsust, ja nõuda temalt sellest tulenevate vahendite kaotuse kompenseerimist.
- 58 Kolmandaks väidab komisjon, et kuni kõnealuste omavahendite kaotust ei ole kompenseeritud, on Ühendkuningriik kohustatud tasuma sellele kaotusele vastavalt summalt viivitusintressi. Komisjoni sõnul ei põhine sellise viivitusintressi maksmise kohustus omavahendeid reguleerivatel liidu

õigusnormidel, vaid on osa lojaalse koostöö kohustusest, võttes arvesse seda, et kohustus liidu omavahendid kindlaks määrata, need tähtaegselt komisjoni arvele kanda ja viivitusintresi maksta on omavahel lahutamatu seotud.

- 59 Mis puudutab Ühendkuningriigile etteheidetava kohustuste rikkumise aluseks olevaid asjaolusid, siis väidab komisjon OLAFi 2003. aasta aruandele tuginedes, et Anguilla ametiasutused väljastasid 1999. aastal 12 EXP-sertifikaati, andes sealjuures liidu importijatele „transporditoetust“. Kuna sellise toetuse andmist tuleb otsuste REC 03/2004 ja REM 03/2004 kohaselt pidada Anguilla poolt tollimaksu osaliselt tagasimaksmiseks, siis on need sertifikaadid väljastatud ÜMT otsuse artikli 101 lõiget 2 rikkudes. Arvestades nimetatud sertifikaatides sisalduvaid andmeid ja Itaalia ametiasutuste edastatud impordideklaratsioone, kasutati neid sertifikaate alumiiniumi impordiks tollimaksuvabalt, mistõttu need põhjustasid liidu omavahendite kaotuse, mida Ühendkuningriik ei ole kompenseerinud.
- 60 Ühendkuningriik, keda toetab Madalmaade Kuningriik, eitab, et on toime pannud liikmesriigi kohustuste rikkumise, mida talle ette heidetakse. Esiteks väidab ta, et ei tolliseadustik ega liidu õigusaktid, mis puudutavad omavahendeid, ega isegi ÜMT otsus ei võimalda pidada Anguillat liidu ees vastutavaks tema ametiasutuste poolt selle otsuse kohaldamisel tehtud vigade eest ning sellest tuleneva omavahendite kaotuse eest. Seega ei saa ka asuda seisukohale, et Ühendkuningriik vastutab selliste vigade eest ainuüksi seetõttu, et ta on liikmesriik, kellega Anguilla on seotud.
- 61 Euroopa Kohtu 4. oktoobri 1979. aasta arvamusest 1/78 (looduslikku kautšukit käsitlev rahvusvaheline leping) (EU:C:1979:224, punkt 62) tuleneva kohtupraktika kohaselt tuleb eristada liikmesriikide vastutust ÜMT rahvusvaheliste suhete eest ja nende liikmesriikide kohustusi liidu õiguse alusel. Sellega seoses märgib Ühendkuningriik, et vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 227 lõikele 3 (hiljem EÜ artikli 299 lõige 3, nüüd ETL artikli 355 lõige 2) loetakse Anguilla sellest liikmesriigist eraldiseisvaks üksuseks, kellele aluslepingute üldsätteid ei kohaldata, kui seda ei ole sõnaselgelt ette nähtud. Komisjoni seisukoht laiendab aga EÜ asutamislepingu artiklis 5 (hiljem EÜ artikkel 10, nüüd ELL artikli 4 lõige 3) sisalduvaid kohustusi ÜMTde tegevusele ja tegevusetusele, ilma et see oleks liidu õiguses ja eelkõige ÜMT otsuses sõnaselgelt ette nähtud. Kuna selles osas puudub sõnaselge säte, ei saa Ühendkuningriik olla kohustatud ennetama selle otsuse igasugust rikkumist Anguilla poolt ja selle eest liidu ees vastutama.
- 62 Ühendkuningriik leiab, et võttes arvesse Anguilla autonoomiat riigisisese konstitutsiooniõiguse alusel, on väide, et ta on vastutav selle ÜMT ametiasutuste aktide eest, vastuolus ELL artikli 4 lõikega 2 ning ÜRO põhikirja artiklis 73 kajastatud rahvusvahelise tavaõiguse põhimõttega. Riigisisese konstitutsiooniõiguse kohaselt ei ole Anguilla Ühendkuningriigi osa, vaid sellest eraldiseisev konstitutsiooniline subjekt, millel on muu hulgas tolli- ja maksuvaldkonnas laiaulatuslik autonoomia. Kuna Anguilla riigisisene kord rajaneb tema enese konstitutsioonile, ei võimalda asjaolu, et Ühendkuningriigi parlamendil on pädevus võtta Anguilla suhtes vastu õigusakte, tal sekkuda selle territooriumi ametiasutuste igapäevastesse toimingutesse.
- 63 Teiseks väidab Ühendkuningriik, et väide, mille kohaselt on ta vastutav Anguilla ametiasutuste aktide eest ja seetõttu peab kompenseerima omavahendite kaotuse, mis tuleneb ÜMT otsuse rikkumisest nende asutuste poolt, ei saa põhineda EÜ asutamislepingu artiklil 5 (hiljem EÜ artikkel 10, nüüd ELL artikli 4 lõige 3). Miski selle artikli sõnastuses ei näe sellist vastutust ette. Seega on see väide vastuolus õiguskindluse põhimõttega, mida tuleb järgida eriti täpselt siis, kui tegemist on õigusnormidega, mis võivad tekitada rahalisi kohustusi.
- 64 Ühendkuningriik lisab, et kuna ÜMT otsusega omistati ÜMT ametiasutustele oluline roll assotsieerimisküsimustes, siis oleksid Anguilla ametiasutused vastu vaielnud selle otsuse tõlgendusele, millele komisjon tugineb, ning oleksid taotlenud ÜMT otsuse artikli 235 kohaselt töögrupi kokkukutsumist kõigi ÜMT ja liidu suhtes tekkinud probleemide lahendamiseks ja selle otsuse III lisa

artikli 7 lõikes 7 ette nähtud partnerlusmenetluse läbiviimist. Ühendkuningriik on seisukohal, et komisjon oleks pidanud kohaldama neid ÜMT otsuses ette nähtud meetmeid, et parandada Anguilla ametiasutuste võimalikke vigu.

- 65 Ühendkuningriik lisab, et tal ei ole ka kohustust tasuda viivitusintressi, kui selleks puudub õiguslik alus. Määruse nr 1552/89 artikkel 11 ei ole käesolevas kohtuasjas kohaldatav.
- 66 Mis lõpuks puutub Ühendkuningriigile ette heidetud liikmesriigi kohustuste rikkumise aluseks olevatesse asjaoludesse, siis ei nõustu ta sellega, et 1999. aastal väljastatud EXP-sertifikaadid on õigusvastased, põhjendusel, et komisjon ei ole tõendanud, et need sertifikaadid olid aluseks „transporditoetuse“ andmisel. Ta märgib selle kohta, et alates novembrist 1998 ei mainitud Corbise poolt Anguilla ametiasutustele saadetud arvetes enam mingisugust „transporditoetust“, vaid viidati selle äriühingu „osutatud teenustele“. Lisaks võttis Anguilla esinduskogu 22. jaanuaril 1999 vastu resolutsiooni, mille kohaselt tuli kõigile Anguilla kaudu liitu veetavatele toodetele kohaldada tollimaksumäära, mis oli samaväärne kõnealuse toote suhtes kohaldatava liidu tollimaksu määraga. Igal juhul leiab Ühendkuningriik, et sellist „transporditoetust“ ei saa pidada ÜMT otsuse artikli 101 lõikega 2 vastuolus olevaks tollimaksude osaliseks tagasimaksmiseks.
- 67 Ühendkuningriigi arvates ei ole komisjon ka tõendanud, et nimetatud EXP-sertifikaatide õigusvastane väljastamine tingis omavahendite kaotuse. Peale selle, et Ühendkuningriik ei nõustu sellega, et need sertifikaadid esitati tõepoolest Itaalia ametivõimudele, seab ta kahtluse alla põhjusliku seose nende sertifikaatide võimaliku õigusvastase väljastamise ja väidetava omavahendite kaotuse vahel. Nimelt on ta seisukohal, et kui Itaalia ametiasutused oleks võtnud vastastikuse abi teatistes soovitatud kaitsemeetmed, oleksid asjaomased ettevõtjad võib-olla loobunud kõnealuse kauba liitu importimisest. Lisaks tuleb märkida, et kui nende ettevõtjate tegevust puudutavad nõuded, mis on täpsustatud otsuse REC 03/2004 punktis 31, ei olnud täidetud, oleksid Itaalia ametiasutused pidanud tollimaksu sisse nõudma, nii et Ühendkuningriik ei saa olla selle eest vastutav.
- 68 Lisaks leiab Ühendkuningriik, et 13. novembri 2014. aasta kohtuotsusest *Nencini vs. parlament* (C-447/13 P, EU:C:2014:2372, punktid 47 ja 48) tuleneva kohtupraktikaga on käesoleval juhul vastuolus järeldus, mille kohaselt on ta eiranud väidetavat kohustust kompenseerida Anguilla ametiasutuste poolt õigusvastaselt väljastatud EXP-sertifikaatide tagajärjel tekkinud omavahendite kaotus koos viivitusintressidega. Nimelt on komisjon esitanud käesoleva hagi 17 aastat pärast kõnealuse impordi toimumist ja enam kui 12 aastat pärast otsuse REC 03/2004 avaldamist ja seega pärast mõistliku tähtaja möödumist, mida komisjon selle kohtupraktika kohaselt pidi järgima.

Euroopa Kohtu hinnang

- 69 Kõigepealt tuleb rõhutada, et kuigi käesoleva liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi aluseks oleva Anguilla ametiasutuste tegevuse ajal oli lojaalse koostöö põhimõtte sätestatud EÜ asutamislepingu artiklis 5 ja seejärel EÜ artiklis 10, olid need sätted ajal, mil komisjon palus Ühendkuningriigil kompenseerida omavahendite kaotus, mis tema sõnul sellest tegevusest tuleneb, asendatud ELL artikli 4 lõikega 3. Sellest järeldub, et hagi tuleb läbi vaadata, lähtudes lojaalse koostöö põhimõttest, nii nagu seda käsitleb viimati nimetatud säte.
- 70 Vastavalt ELL artikli 4 lõike 3 teisele lõigule on Ühendkuningriik liidu liikmesriigina kohustatud võtma kõik asjakohased üld- või erimeetmed, et tagada aluslepingutest või liidu institutsioonide õigusaktidest tulenevate kohustuste täitmine.

- 71 Kuigi sellel eesmärgil on kõigil selle liikmesriigi ametiasutustel kohustus tagada liidu õigusnormide järgimine oma pädevuse piires, vastutab ELTL artikli 258 alusel liidu ees sellest õigusest tulenevate kohustuste täitmise eest ainsana asjaomane liikmesriik (4. oktoobri 2012. aasta kohtuotsus *Byankov*, C-249/11, EU:C:2012:608, punkt 64 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 13. mai 2014. aasta kohtuotsus komisjon vs. Hispaania, C-184/11, EU:C:2014:316, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 72 Nagu komisjon oma repliigis täpsustas, ei tugine käesolev liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi mitte Ühendkuningriigi ametiasutuste poolt tehtud vigadele, vaid selle liikmesriigi vastutusele omavahendite kaotuse eest, mis on tingitud sellest, et Anguilla ametiasutused on rikkunud ÜMT otsuse neid sätteid, mis reguleerivad EXP-sertifikaatide väljastamist.
- 73 Nagu nähtub EÜ asutamislepingu artikli 227 lõikest 3 koostoimes selle IV lisaga (hiljem EÜ artikli 299 lõige 3 ja EÜ asutamislepingu II lisa, nüüd ELTL artikli 355 lõige 2 ja EL toimimise lepingu II lisa), oli Anguilla nimetatud selles lisas loetletud ülemeremaade ja -territooriumide hulgas ning seetõttu kohaldatakse tema suhtes EÜ asutamislepingu neljandas osas – mille alla kuulusid EÜ asutamislepingu artiklid 131–137 (hiljem EÜ artiklid 182–188, nüüd ELTL artiklid 198–204) – määratletud assotsieerimise erikorda, mille üksikasjalikud eeskirjad ja menetlused kehtestati ÜMT otsusega EÜ asutamislepingu artikli 136 (hiljem EÜ artikkel 187, nüüd ELTL artikkel 203) alusel.
- 74 Selles kontekstis on oluline rõhutada, et kuigi Euroopa Kohus on leidnud, et EÜ asutamislepingu need üldsätted, mis ei sisaldu selle asutamislepingu neljandas osas, ei ole ÜMTde suhtes kohaldatavad, kui see ei ole sõnaselgelt ette nähtud (5. juuni 2014. aasta kohtuotsus X ja TBG, C-24/12 ja C-27/12, EU:C:2014:1385, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika), ei ole Ühendkuningriigile etteheidetav liikmesriigi kohustuste rikkumine hõlmatud nimetatud kohtupraktikas kirjeldatud juhtumiga. Nimelt ei väida komisjon, et Anguilla suhtes on kohaldatav lojaalse koostöö põhimõte, vaid väidab, et Ühendkuningriik on selle põhimõtte alusel kohustatud Anguilla ametiasutuste poolt EXP-sertifikaatide õigusvastase väljastamise tagajärgede eest vastutama. Nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 70, kehtib see põhimõte Ühendkuningriigi kui liidu liikmesriigi suhtes.
- 75 Neid kaalutlusi arvestades tuleb uurida esiteks seda, kas Ühendkuningriik on talle kui liikmesriigile ELL artikli 4 lõikest 3 tulenevate kohustuste alusel liidu ees vastutav selle eest, et Anguilla ametiasutused on väljastanud mis tahes EXP-sertifikaate ÜMT otsust rikkudes, teiseks seda, kas ta on selle sätte alusel sel juhul kohustatud kompenseerima sellest tuleneva liidu omavahendite võimaliku kaotuse koos viivitusintressiga, ja kolmandaks seda, kas juhul, kui see on nii, saab Ühendkuningriigile põhjendatult ette heita liikmesriigi kohustuste rikkumist.

Ühendkuningriigi vastutus Anguilla ametiasutuste poolt EXP-sertifikaatide võimaliku õigusvastase väljastamise eest

- 76 Komisjon väidab, et Anguilla ja Ühendkuningriigi erisuhete tõttu peab see liikmesriik vastutama liidu ees Anguilla ametiasutuste tegevuse ja tegevusetuse eest, kui need on väljastanud EXP-sertifikaate ÜMT otsust rikkudes.
- 77 Ühendkuningriik kuulub nende liikmesriikide hulka, kellel EÜ asutamislepingu artikli 131 esimese lõigu (hiljem EÜ artikli 182 esimene lõik, nüüd ELTL artikli 198 esimene lõik) kohaselt on „erisuhted“ ÜMTdega. Selle sätte kohaselt põhines nende maade ja territooriumide suhtes EÜ asutamislepingu neljandas osas määratletud assotsieerimise erikorra kohaldamine neil erisuhetel.
- 78 Nimetatud erisuhteid iseloomustab asjaolu, et ÜMTd ei ole sõltumatud riigid, vaid kujutavad endast maid ja territooriume, mis sõltuvad sellisest riigist, kes muu hulgas tagab nende esindamise rahvusvahelisel tasandil (vt selle kohta 4. oktoobri 1979. aasta arvamus 1/78 (looduslikku kautsukit käsitlev rahvusvaheline leping), EU:C:1979:224, punkt 62, ja 15. novembri 1994. aasta arvamus 1/94 (WTO lepingule lisatud lepingud), EU:C:1994:384, punkt 17).

- 79 Vastavalt EÜ asutamislepingu artiklile 131 (hiljem EÜ artikkel 182, nüüd ELTL artikkel 198) kohaldatakse selle lepingu neljandas osas määratletud assotsieerimise erikorda, mille eesmärk on edendada ÜMTde majanduslikku, sotsiaalset ja kultuurilist arengut, üksnes selliste maade ja territooriumide suhtes, millel on erisuhted asjaomase liikmesriigiga, kes on taotlenud, et assotsieerimise erikorda nende suhtes kohaldataks. Mis puudutab konkreetselt Ühendkuningriigi juurde kuuluvat Anguillat, siis see territoorium lisati EMÜ asutamislepingu IV lisas (hiljem EÜ asutamislepingu II lisa, nüüd EL toimimise lepingu II lisa) toodud ÜMTde loetellu akti Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Ühendustega liitumise tingimuste ja asutamislepingute muudatuste kohta (EÜT 1972, L 73, lk 14) artikli 24 lõike 2 alusel.
- 80 Seega väljendab ÜMT otsuse esimeses põhjenduses ning artiklites 234 ja artikli 235 lõikes 2 selleks kasutatud sõnastus, et tähistada liikmesriiki, „kelle juurde“ ÜMT „kuulub“, EÜ asutamislepingu artikli 131 esimese lõigu (hiljem EÜ artikli 182 esimene lõik, nüüd ELTL artikli 198 esimene lõik) kohaselt nendevahelisi erisuhteid. Seda tõlgendust kinnitab ÜMT otsuse artikkel 1 koostoimes selle otsuse I lisa punktiga 5, millest nähtub, et Anguilla oli „[Ühendkuningriigi]“ ÜMT.
- 81 Lisaks kehtis Anguilla päritolustaatusega kaupade suhtes nimetatud erikorra raames vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 133 lõikele 1 (hiljem EÜ artikli 184 lõige 1, nüüd ELTL artikli 200 lõige 1) eelisõigus tuua need tollimaksuvabalt siseturule, mida ÜMT otsus laiendas, nagu on märgitud selle kolmandas põhjenduses, teatavatele sellistele kaupadele, mis ei ole selle ÜMT päritolustaatusega. Vastavalt selle otsuse artikli 101 lõikele 2 koostoimes sama otsuse artikli 108 lõike 1 teise taandega ning otsuse III lisaga oli tollimaksuvabalt ja vabastatuna samaväärse toimega maksudest lubatud importida ÜMT päritolustaatusega kaupu, mis on mõnes ÜMTs vabas ringluses ja reeksporditakse sellisel kujul liitu, tingimusel, et nendelt on nimetatud ÜMTs tasutud tollimaks või samaväärse toimega maks summas, mis on võrdne tollimaksuga, mida liidus kohaldatakse kolmandate riikide, kelle suhtes kehtib enamsoodustusrežiim, päritolustaatusega samade kaupade importimisel, või on sellest kõrgem, nende suhtes ei ole kohaldatud täielikku või osalist tollimaksudest ja samaväärse toimega maksudest vabastamist või nimetatud maksude tagasimaksmist ning nende kaupadega on kaasas EXP-sertifikaat.
- 82 Anguilla ametiasutuste poolt EXP-sertifikaatide väljastamist reguleeris aga liidu õigus. ÜMT otsuse III lisa artikli 2 lõigete 1 ja 6 kohaselt, mida kohaldati selle otsuse artikli 237 alusel ÜMTde territooriumide suhtes, pidid neid sertifikaate, mis tõendavad otsuse artikli 101 lõike 2 sätete järgimist, väljastama ÜMTde ametiasutused. Seega olid need ametiasutused kõnealuseid sertifikaate väljastades kohustatud järgima artikli 101 lõikes 2 sisalduvaid nõudeid.
- 83 Lisaks kajastasid selles kontekstis tekkida võivate vaidluste ja probleemide lahendamiseks ÜMT otsuses ette nähtud menetlused kesksel rollil, mis EÜ asutamislepingu neljandas osas määratletud assotsieerimiskorra raames oli EÜ asutamislepingu artikli 131 esimese lõigu (hiljem EÜ artikli 182 esimene lõik, nüüd ELTL artikli 198 esimene lõik) tähenduses erisuhetel asjaomase ÜMT ja selle liikmesriigi vahel, kelle juurde ta kuulus.
- 84 Sellega seoses tuleb eelkõige arvesse võtta ÜMT otsuse III lisa artikli 7 lõiget 7, mille kohaselt tuli EXP-sertifikaatide seaduslikkust puudutavad vaidlused, mida ei saanud lahendada impordiriigi tolli ja eksporditava ÜMT tolli vahel, lahendada tollialaste õigusaktide komitee tasandil menetluses, milles osaleb muu hulgas selle liikmesriigi esindaja, kelle juurde ekspordiv ÜMT kuulub, aga mitte selle ÜMT pädevad kohalikud ametiasutused.
- 85 Mis puudutab lisaks võimalikke probleeme, mis võivad EXP-sertifikaatide õigusvastase väljastamise kontekstis ÜMT otsuse artiklites 234 ja 235 nimetatud partnerluse raames tekkida, siis tuleb märkida, et see partnerlus ei saanud põhineda asjaomase ÜMT ja komisjoni vahelisel kahepoolisel dialoogil, vaid selleks oli vaja kolmepoolset kooskõlastamist, milles peab lisaks komisjonile osalema ka liikmesriik,

kelle juurde ÜMT kuulub, ja ÜMT pädevad kohalikud asutused. Vastavalt selle otsuse artikli 10 esimesele lõigule oli „asjaomaste liikmesriikide keskvõimude pädevuse“ austamise tagamiseks nõutav, et kolmepoolsest kooskõlastamisest võtaks osa see liikmesriik, kelle juurde ÜMT kuulub.

- 86 Neil tingimustel tuleneb Ühendkuningriigi ja Anguilla vaheliste erisuhete olemasolust EÜ asutamislepingu artikli 131 esimese lõigu tähenduses (hiljem EÜ artikli 182 esimene lõik, nüüd ETL artikli 198 esimene lõik) nimetatud liikmesriigi konkreetne vastutus liidu ees juhul, kui selle ÜMT ametiasutused väljastavad EXP-sertifikaate nimetatud otsust rikkudes.
- 87 Ühendkuningriik leiab siiski, et sellist vastutust ei teki. Esiteks väidab ta, et Anguilla ja Ühendkuningriigi kui liikmesriigi vahel tuleb vastavalt 4. oktoobri 1979. aasta arvamusele 1/78 (looduslikku kaitset käsitlev rahvusvaheline leping), (EU:C:1979:224, punkt 62) vahet teha. Teiseks on Ühendkuningriik seisukohal, et ÜMT otsusega kehtestatud halduskoostöö süsteem võimaldab komisjonil pöörduda otse ÜMT ametiasutuste poole, mistõttu ei saa komisjon pidada teda nende ametiasutuste aktide eest ELL artikli 4 lõike 3 alusel vastutavaks. Kolmandaks riivab sellise vastutuse tunnustamine Anguilla konstitutsioonilist autonoomiat, rikkudes seeläbi ELL artikli 4 lõiget 2 ja ÜRO põhikirja artiklit 73.
- 88 Mis puudutab esimest argumenti, siis Euroopa Kohus on eelmises punktis viidatud arvamuse punktis 62 tõepoolest sisuliselt leidnud, et kui liikmesriik sõlmib oma ÜMT esindajana rahvusvahelise lepingu, ei tegutse ta liikmesriigina. See tõdemus, mis võimaldas Euroopa Kohtul järeldada, et selline esindamine ei mõjuta „pädevuse piiritlemist ühenduse siseselt“, ei ole aga asjakohane siis, kui hinnatakse liikmesriigi vastutust kontekstis, kus tema juurde kuuluva ÜMT ametiasutus on väljastanud ÜMT otsust eirates EXP-sertifikaate, mida reguleerivad ÜMT territooriumil kohaldatavad liidu õigusnormid.
- 89 Mis puudutab Ühendkuningriigi teist argumenti, mis käsitleb ÜMT otsusega kehtestatud halduskoostöö süsteemi, siis on tõsi, et vastavalt selle otsuse III lisa artikli 7 lõikele 6 on asjaomase ÜMT ametiasutuste ülesanne muu hulgas viia läbi vajalik uurimine, kui selle lisa artikli 7 lõikes 1 osutatud kontrollimenetlus või muu kättesaadav teave viitab sellele, et selle lisa sätteid on rikutud. Siiski on ühelt poolt on selles lõikes 6 ette nähtud, et komisjon „võib [...] osa võtta“ uurimisest, mille eesmärk on tuvastada ja hoida ära EXP-sertifikaatide väljastamist reguleerivate sätete rikkumine, kehtestamata talle selles osas kohustust. Teiselt poolt, kuigi nimetatud lisa artikli 7 lõikes 7 oli sätestatud, et sellise uurimise käigus või tõlgendamisprobleemi tõttu tekkinud vaidluste suhtes „kohaldatakse“ vaidluste lahendamise menetlust, tuleneb viimati nimetatud sätte sõnastusest enesest, et selles peetakse silmas ainult impordiriigi ja eksportiva ÜMT vahel tekkivaid vaidlusi ja seega ei olnud see säte siduv komisjonile.
- 90 Lisaks, ja vastupidi sellele, mida väidab Ühendkuningriik, ei ole „partnerluse nime all tuntud kooskõlastamist puudutavate sätetega vastuolus ka see, kui liikmesriik loetakse ELL artikli 4 lõike 3 alusel vastutavaks selle eest, kui tema ÜMTde ametiasutused väljastavad EXP-sertifikaate õigusvastaselt. ÜMT otsuse artikli 234 sõnastuse kohaselt peab liidu tegevus tuginema „niipalju kui võimalik“ komisjoni, selle liikmesriigi, kelle juurde ÜMT kuulub, ja ÜMT pädevate kohalike asutuste vahelistele konsultatsioonidele. Lisaks näeb selle otsuse artikli 235 lõige 2 ette, et eelkõige asjaomaste ÜMTde taotlusel „või[dakse] luua“ töögrupe, et lahendada mis tahes probleem, mis on ÜMT ja liidu vahel tekkinud. Seega, kuigi on tõsi, et käesoleval juhul ei ole seda partnerlusmenetlust rakendatud, nähtub nende sätete sõnastusest siiski, et sellise menetluse rakendamine oli vabatahtlik.
- 91 Edukas ei saa olla ka kolmas argument, mis puudutab Anguilla konstitutsioonilist autonoomiat, kuna Ühendkuningriik ei selgita, kuidas saab ÜMT autonoomiat piirata liikmesriigi vastutus oma ÜMTde tegevuse eest, kui see vastutus ei mõjuta neile ÜMT otsusega usaldatud ülesandeid.
- 92 Veel tuleb hinnata seda, mis liiki vigade eest, mille ÜMT on EXP-sertifikaatide väljastamisel teinud, tuleb vastutavaks pidada liikmesriiki, kelle juurde see ÜMT kuulub.

- 93 Seoses sellega tuleneb ELL artikli 4 lõikes 3 sätestatud lojaalse koostöö põhimõttest, et liikmesriigid on kohustatud võtma kõik vajalikud meetmed, et saavutada liidu õiguse täielik toime ja tõhusus (vt selle kohta 7. oktoobri 2010. aasta kohtuotsus *Stils Met*, C-382/09, EU:C:2010:596, punkt 44, ja 5. detsembri 2017. aasta kohtuotsus *Saksamaa vs. nõukogu*, C-600/14, EU:C:2017:935, punkt 94).
- 94 Võttes aga arvesse, et selle tolliprotseduuri puhul, mida ÜMT päritolustaatusega kaupadele kohaldatai ÜMT otsuse artikli 101 lõikes 2, koostoimes artikli 108 lõike 1 teise taandega ja III lisaga, ette nähtud tingimustel, on tegemist soodus- ja erandkorraga, tuleb eelmises punktis kirjeldatud kohustust käesoleval juhul eriti täpselt täita. Seega tuleb tõdeda, et selle liikmesriigi, kelle juurde ÜMT kuulub, vastutus liidu ees hõlmab ELL artikli 4 lõike 3 kohaselt kõiki selle ÜMT ametiasutuste poolt EXP-sertifikaatide väljastamisel toime pandud rikkumisi. Seega tuleb tagasi lükata Ühendkuningriigi argument, et sisuliselt ei saa teda pidada vastutavaks Anguilla ametiasutuste poolt EXP-sertifikaatide õigusvastase väljastamise eest põhjusel, et see väljastamine toimus enne seda, kui otsusega REC 03/2004 selgitati ÜMT otsuse artikli 101 lõikega 2 kehtestatud nõuete ulatust.
- 95 Kõiki neid kaalutlusi arvestades tuleb järeldada, et Ühendkuningriik on talle liikmesriigina EÜ asutamislepingu artikli 131 esimest lõigust (hiljem EÜ artikli 182 esimene lõik, nüüd ELTL artikli 198 esimene lõik) ning ELL artikli 4 lõikest 3 tulenevatest kohustustest lähtudes liidu ees vastutav selle eest, et Anguilla ametiasutused on väljastanud mis tahes EXP-sertifikaate ÜMT otsust rikkudes (vt analoogia alusel tänane kohtuotsus komisjon vs. Madalmaad (vastutus ÜMT tegevuse eest), C-395/17, punkt 97).

Kohustus hüvitada omavahendite võimalik kaotus vastavalt ELL artikli 4 lõikele 3

- 96 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et lojaalse koostöö põhimõtte kohaselt on liikmesriigid kohustatud kõrvaldama liidu õiguse rikkumise õigusvastased tagajärjed. Seega tuleb liikmesriikide ametiasutustel võtta oma pädevuse piires kõik vajalikud meetmed liidu õiguse rikkumise heastamiseks (vt selle kohta 21. juuni 2007. aasta kohtuotsus *Jonkman jt*, C-231/06–C-233/06, EU:C:2007:373, punktid 37 ja 38; 26. juuli 2017. aasta kohtuotsus *Comune di Corridonia jt*, C-196/16 ja C-197/16, EU:C:2017:589, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 27. juuni 2019. aasta kohtuotsus *Belgisch Syndicaat van Chiropraxie jt*, C-597/17, EU:C:2019:544, punkt 54).
- 97 Kuna EXP-sertifikaadi väljastamine ÜMT otsuse artikli 101 lõiget 2 rikkudes takistab importiva liikmesriigi ametiasutustel nõuda tolliseadustiku artikli 220 lõike 2 punktis b ja artiklis 239 sätestatud juhtudel sisse tollimaksu, mille nad oleksid pidanud sisse nõudma sellise EXP-sertifikaadi puudumise korral, kujutab sellest tulenev liidu traditsiooniliste omavahendite kaotus endast liidu õiguse rikkumise õigusvastast tagajärge. Euroopa Kohtu praktika kohaselt tuleb selline kaotus korvata kas mõne muu omavahendiga või kulude kohandamisega (vt analoogia alusel 15. novembri 2005. aasta kohtuotsus komisjon vs. Taani, C-392/02, EU:C:2005:683, punkt 54, ja 5. oktoobri 2006. aasta kohtuotsus komisjon vs. Saksamaa, C-105/02, EU:C:2006:637, punkt 88).
- 98 Seega peab liikmesriik, kes on liidu ees sellise sertifikaadi väljastamise eest vastutav, võtma lojaalse koostöö põhimõtte kohaselt kõik vajalikud meetmed selle rikkumise heastamiseks ja eelkõige kompenseerima sellest tulenenud omavahendite kaotuse (vt analoogia alusel tänane kohtuotsus komisjon vs. Madalmaad (vastutus ÜMT tegevuse eest), C-395/17, punkt 100).
- 99 Mis puudutab konkreetsemalt küsimust, kas sellise omavahendite kaotuse summale lisandub vajadusel viivitusintress, siis piisab, kui märkida, et ainuüksi selle sissenõudmata jäänud tollimaksu summa kompenseerimine ei ole piisav, et kõrvaldada EXP-sertifikaadi õigusvastase väljastamise tagajärjed.
- 100 Seda tõlgendust ei saa seada kahtluse alla õiguskindluse põhimõttele tuginev Ühendkuningriigi argument, mille kohaselt sellist kompenseerimiskohustust ei saa eksisteerida, kui seda ei ole liidu õiguses sõnaselgelt ette nähtud. Nimelt on kohustus kompenseerida omavahendite kaotus, mis on

tingitud EXP-sertifikaatide õigusvastasest väljastamisest, üksnes lojaalse koostöö kohustuse, mille kohaselt peavad liikmesriigid võtma kõik vajalikud meetmed, et kõrvaldada liidu õiguse rikkumise õigusvastased tagajärjed, konkreetne ilming. Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktis 96 viidatud väljakujunenud kohtupraktikast, hõlmab see kohustus kõiki liidu õiguse rikkumise õigusvastaseid tagajärgi, eelkõige neid, mis on rahalised, nagu on kõne all käesolevas asjas.

- 101 Viivitusintressi hakatakse siiski arvestama alates kuupäevast, mil asjaomasele liikmesriigile esitati nõue kompenseerida nimetatud omavahendite kaotus.
- 102 Kõiki neid kaalutlusi arvesse võttes tuleb järeldada, et liikmesriik, kes on liidu ees vastutav tema juurde kuuluva ÜMT poolt EXP-sertifikaatide õigusvastase väljastamise eest, peab lojaalse koostöö põhimõtte kohaselt kompenseerima võimaliku omavahendite kaotuse, millele vajadusel lisandub viivitusintress.

Etteheidetav liikmesriigi kohustuste rikkumine

- 103 Komisjon väidab, et Anguilla ametiasutused on 1999. aasta jooksul väljastanud ÜMT otsuse artikli 101 lõiget 2 rikkudes 12 EXP-sertifikaati, et see õigusvastane väljastamine põhjustas liidule omavahendite kaotuse ning et Ühendkuningriik rikkus oma kohustust see kahju kompenseerida.
- 104 Mis esiteks puudutab kõnealuste EXP-sertifikaatide õigusvastasust, siis väidab komisjon, et otsused REC 03/2004 ja REM 03/2004 ning OLAFi 2003. aasta aruanne on selle rikkumise tõendamiseks piisavad. Ühendkuningriik leiab seevastu, et komisjon peab käesoleva liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi puhul tõendama iga sertifikaadi õigusvastasuse.
- 105 Mis puudutab otsuseid REC 03/2004 ja REM 03/2004, siis tuleb märkida, et vastavalt rakendusmääruse artiklile 875 ja artikli 908 lõikele 3 võib komisjon juhul, kui ta võtab selle määruse artiklite 873 ja 907 alusel vastu otsuse, milles tuvastatakse, et vaadeldav olukord ei võimalda asjaomase tollimaksu kohta järelarvestuskannet teha, täpsustada, millistel tingimustel võivad liikmesriigid teha analoogse otsuse juhul, kui esinevad faktiliselt ja õiguslikult sarnased asjaolud (vt selle kohta 26. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Aqua Pro, C-407/16, EU:C:2017:817, punkt 68).
- 106 Otsused REC 03/2004 ja REM 03/2004 kujutavad endast selliseid järeldusi sisaldavaid otsuseid. Nendes otsustes tuvastas komisjon, et Anguilla ning Saint-Pierre'i ja Miqueloni ametiasutused olid andnud kõnealuste ajavahemike jooksul „transporditoetust“ summas 25 USD ühe tonni alumiiniumi kohta ettevõtjatele, kes suunasid kõigepealt nimetatud ÜMTdes alumiiniumi vabasse ringlusse ja seejärel reeksportisid selle kauba liitu. Komisjon leidis, et neil asjaoludel oli sellise toetuse maksmine seotud varasema tollimaksu tasumisega ja kujutas endast selle tollimaksu osalist tagasimaksmist, mis tähendas, et nimetatud ametiasutuste väljastatud EXP-sertifikaadid olid vastuolus ÜMT otsuse artikli 101 lõike 2 teise taandega. Nendes otsustes toodud hinnangute kohaselt määratleti selliste tunnustega „transporditoetuse“ olemasolu kui selle sätte rikkumise tuvastamisel määrava tähtsusega asjaolu.
- 107 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt aga on sellises otsuses nagu otsused REC 03/2004 ja REM 03/2004 antud faktiline ja õiguslik hinnang siduv nende otsuste adressaadiks oleva liikmesriigi kõigile organitele komisjoni kindlaks määratud tingimustel ja teiste liikmesriikide organitele juhtudel, kus faktilised ja õiguslikud asjaolud on sarnased (vt selle kohta 20. novembri 2008. aasta kohtuotsus Heuschen & Schrouff Oriental Foods Trading, C-375/07, EU:C:2008:645, punkt 64 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 26. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Aqua Pro, C-407/16, EU:C:2017:817, punkt 69).

- 108 Lisaks tuleb märkida, et kuna OLAFi aruanne sisaldab asjakohaseid andmeid, mis puudutavad eelkõige eksportiva ÜMT tolli toiminguid, võib seda aruannet arvesse võtta, et teha kindlaks, kas konkreetsel juhul esineb faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, mis on sarnased selle juhtumi asjaoludega, mille kohta on komisjon võtnud rakendusmääruse artiklite 873 ja 907 alusel vastu otsuse (vt selle kohta 26. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Aqua Pro, C-407/16, EU:C:2017:817, punktid 55 ja 70).
- 109 Käesoleval juhul tuleb märkida, et otsus REC 03/2004 ja OLAFi 2003. aasta aruanne puudutavad ühe ja sama ÜMT – st Anguilla – tolli tegevust. Lisaks on aruande punktis 4.2 märgitud, et Anguillas kehtivaid tolliprotseduure ja liidu importijatele „transporditoetuse“ näol antud majanduslikku stiimulit 1998. ja 1999. aasta jooksul ei muudetud, kuigi muudeti Corbise poolt ÜMT ametiasutustele saadetud arvetele kantavat märget. Lisaks väljastasid Anguilla ametiasutus kõik kõnealused EXP-sertifikaadid 1999. aastal ettevõtjatele, kes olid nimetatud aruande punktis 4.3 loetletud selle toetuse saajatena.
- 110 Seega võimaldavad OLAFi 2003. aasta aruandes toodud järeldused tõendada, et Anguilla ametiasutused olid kõnealused sertifikaadid väljastanud, andes samas sellist „transporditoetust“. Tuginedes sellele aruandele, tõi komisjon käesoleva hagi raames seega üksikasjalikult välja, et need sertifikaadid on väljastatud olukorras, mille faktilised ja õiguslikud asjaolud on sarnased otsuse REC 03/2004 esemeks olevate asjaoludega.
- 111 Kuigi ELTL artikli 258 alusel algatatud liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluses on komisjonil kohustus tõendada, et väidetav rikkumine on aset leidnud, esitades Euroopa Kohtule kõik vajalikud tõendid, et Euroopa Kohus saaks kontrollida, kas liikmesriigi kohustusi on rikutud, ilma et komisjon võiks tugineda mis tahes oletusele, tuleb kostjast liikmesriigil juhul, kui komisjon on esitanud piisavalt tõendeid selle kohta, et liidu õiguse sätteid ei ole selle liikmesriigi territooriumil nõuetekohaselt kohaldatud, sisuliselt ja üksikasjalikult vaidlustada selliselt esitatud asjaolud ja nendest tulenevad tagajärjed (vt selle kohta 28. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus komisjon vs. Portugal, C-398/14, EU:C:2016:61, punktid 47 ja 48 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 112 See kohtupraktika on ülekantav sellisele olukorrale, mis on kõne all käesolevas kohtuasjas, nagu see tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktis 95 tehtud järeldusest. Seega tuleb tõdeda, et kuna komisjon selgitas – nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 110 – üksikasjalikult ja OLAFi 2003. aasta aruandele tuginedes, et kõnealused EXP-sertifikaadid olid väljastatud olukorras, mille faktilised ja õiguslikud asjaolud on sarnased otsuse REC 03/2004 esemeks olevate asjaoludega, ei olnud ta kohustatud esitama selleks eraldi tõendeid iga sertifikaadi kohta. Neil asjaoludel oleks hoopis Ühendkuningriik pidanud sisuliselt ja üksikasjalikult vaidlustama selles aruandes toodud järeldused.
- 113 Tuleb aga tõdeda, et käesoleval juhul ei ole Ühendkuningriik seda nõuet täitnud. Nimelt esitas ta üksnes üldisi väiteid, nagu need, mis on ära toodud käesoleva kohtuotsuse punktis 66, ega esitanud ühtegi konkreetset tõendit, mis seaks kahtluse alla muu hulgas otsuses REC 03/2004 tehtud järelduse, mille kohaselt tuli transporditoetust, mida oli OLAFi 2003. aasta aruandes tuvastatu kohaselt antud kõnealuste EXP-sertifikaatide väljastamise raames, pidada tollimaksu osaliseks tagasimaksmiseks.
- 114 Neil asjaoludel on õiguslikult piisavalt tõendatud, et Anguilla ametiasutused olid kõnealused EXP-sertifikaadid väljastanud ÜMT otsuse artikli 101 lõiget 2 rikkudes.
- 115 Et teiseks tõendada, et kõnealuste sertifikaatide õigusvastase väljastamise tagajärjeks oli omavahendite kaotus, esitas komisjon lisaks neile sertifikaatidele vaidluse menetluse käigus ka impordideklaratsioonid, mille olid talle edastanud Itaalia ametiasutused. Ühendkuningriik ei ole nõus sellega, et nende dokumentidega saaks tõendada komisjoni väidetud omavahendite tegelikku kaotust.
- 116 Selles osas ei ole poolte vahel vaidlust selles, et otsuse REC 03/2004 esemeks olev alumiiniumiimport toimus kõnealuste EXP-sertifikaatide esitamisel Itaalia ametiasutustele. Lisaks ilmneb nendel sertifikaatidel ja impordideklaratsioonidel toodud andmetest, et peale kahe juhtumi on kõik need sertifikaadid esitatud Itaalia ametiasutustele selleks, et alumiiniumi tollimaksuvabalt liitu importida.

Nimelt näitab see, et identne on kõnealuse kauba ja selle päritolu kirjeldus, kasutatud laev ja liidu importijana tegutsev ettevõtja ning eelkõige asjaolu, et nendes impordideklaratsioonides on märgitud kõnealuste EXP-sertifikaatide viitenumbrid, et need sertifikaadid on tõesti neile Itaalia ametiasutustele esitatud.

- 117 Kui välja arvata kaks juhtumit, on komisjon kõnealustele EXP-sertifikaatidele ja impordideklaratsioonidele tuginedes tõendanud, et kõik need EXP-sertifikaadid esitati Itaalia ametiasutustele.
- 118 Kuigi komisjon on vastuseks Euroopa Kohtu küsimusele möönnud, et hagiavaldusele lisatud dokumendid ei hõlma kogu alumiiniumiimporti, millele ta liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi esitamisel tugineb, tuleb märkida, et komisjoni hagiavaldus ei sisalda arvuliselt väljendatud nõuet. Lisaks rõhutas komisjon kohtuistungil, et tema hagi eesmärk on tuvastada, et Ühendkuningriik on rikkunud lojaalse koostöö kohustust, kui ta põhimõtteliselt keeldus kompenseerimast omavahendite mis tahes kaotust, mis on tingitud kõnealuste EXP-sertifikaatide õigusvastasest väljastamisest, arvestamata sealjuures kaotatud summa suurust.
- 119 Kuna vaidlust ei ole selles, et Ühendkuningriik ei ole üldse seda laadi kompensatsiooni maksnud, siis ei ole käesolevas menetluses vaja kindlaks teha kogu seda alumiiniumiimporti liitu, mis toimus kõnealuste EXP-sertifikaatide alusel, ega sellest tingitud omavahendite kaotuse suurust.
- 120 Mis puudutab küsimust, kas kõnealuste EXP-sertifikaatide väljastamine põhjustas kindlalt omavahendite kaotuse, siis tuleb märkida, et nende õigusvastaselt väljastatud EXP-sertifikaatide tõttu lubasid Itaalia ametiasutused alumiiniumi Alguillast tollimaksuvabalt liitu importida ning teha tollimaksu vähendamise ja tagasimaksmise otsuseid.
- 121 Ühendkuningriik ei nõustu sellega, et kõnealuste EXP-sertifikaatide õigusvastase väljastamise ja omavahendite kaotuse vahel on põhjuslik seos. Ta väidab sisuliselt, et Itaalia ametiasutused oleksid võinud selle kaotuse ära hoida, kui nad oleksid esiteks järginud vastastikuse abi teatises sisalduvaid soovitusi, ning teiseks tuvastanud, et asjaomaste ettevõtjate tegutsemist puudutavaid nõudeid, mida on täpsustatud otsuse REC 03/2004 punktis 31, ei olnud täidetud.
- 122 Siiski ei sea selle põhjusliku seose olemasolu kahtluse alla üksnes asjaolu, millele tugineb Ühendkuningriik, et asjaomased ettevõtjad oleksid tõenäoliselt loobunud kõnealuse kauba importimisest liitu, kui Itaalia ametiasutused oleksid järginud vastastikuse abi teatises sisalduvaid soovitusi. Samuti on käesoleva kohtuasja olukorras, kus – nagu on sisuliselt kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse punktis 47 – tollimaksu vähendamine või tagasimaksmine toimus otsuse REC 03/2004 alusel, hüpoteetiline Ühendkuningriigi väide, mille kohaselt oleksid Itaalia ametiasutused pidanud tollimaksu sisse nõudma, kui nad tuvastasid, et asjaomased ettevõtjad ei täitnud selle otsuse punktis 31 täpsustatud nõudeid.
- 123 Lisaks väidab Ühendkuningriik, et käesoleval juhul välistavad õiguskindluse ja hea halduse põhimõtted võimaluse tuvastada, et selle kaotuse kompenseerimise kohustust on rikutud, kuna komisjon ei nõudnud sellist kompenseerimist mõistliku aja jooksul vastavalt kohtupraktikale, mis tuleneb 13. novembri 2014. aasta kohtuotsusest *Nencini vs. parlament* (C-447/13 P, EU:C:2014:2372, punkt 48).
- 124 Sellega seoses tuleb märkida, et eelmises punktis viidatud kohtuotsusest tulenev kohtupraktika puudutab rakendusmääruse artiklit 85b, millega määratakse finantsmääruse artiklis 73a sätestatud viieaastase aegumistähtaja algusena kindlaks kuupäev, mil möödub võlgnikule võlateates teatatud tähtaeg.

- 125 Selles kohtuotsuses leidis Euroopa Kohus tõepoolest, et asjaomane institutsioon peab vastavalt õiguskindluse põhimõttele tegema võlateate teatavaks mõistliku aja jooksul, kui sellekohased sätted puuduvad, täpsustades samas, et võlateate teatavaks tegemise aega ei saa pidada mõistlikuks, kui see toimub rohkem kui viis aastat pärast seda, kui institutsioonil oli tavalistes tingimustes võimalik oma nõue esitada (vt selle kohta 13. novembri 2014. aasta kohtuotsus *Nencini vs. parlament*, C-447/13 P, EU:C:2014:2372, punktid 48 ja 49).
- 126 Ilma et oleks siiski vaja analüüsida, kas finantsmääruse artikkel 73a ja rakendusmääruse artikkel 85b on kohaldatavad kohustusele hüvitada omavahendite kaotus ELL artikli 4 lõike 3 alusel, nagu on kõne all käesolevas asjas, tuleb siiski tõdeda, et komisjon ei ole igal juhul ületanud viieaastast tähtaega, mille möödumisel ei saa võlateate teatavaks tegemise tähtaega vastavalt eelmises punktis viidatud kohtuotsusest tulenevale kohtupraktikale pidada mõistlikuks. Nimelt kuna Itaalia ametiasutustel tuli – nagu nähtub rakendusmääruse artiklist 875 ja artikli 908 lõikest 3 – rakendada otsuseid REC 03/2004 ja REM 03/2004 ning otsustada Anguillast imporditava alumiiniumiga seotud tollimaksu tagasimaksmise või vähendamise küsimus, ei olnud komisjonil võimalik nõuda Ühendkuningriigilt omavahendite kaotuse kompenseerimist enne seda, kui Itaalia ametiasutused teavitasi teda nende tehtud otsustest. Pooled on ühel meel selles, et Itaalia ametiasutused esitasid selle teabe komisjonile alles aastatel 2006 ja 2007, nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 47. Seega tuleb asuda seisukohale, et komisjon järgis mainitud tähtaega, kui ta nõudis Ühendkuningriigilt seda kompenseerimist 2010. aastal.
- 127 Järelikult tuleb asuda seisukohale, et kuna Ühendkuningriik ei kompenseerinud omavahendite kaotust, mis on tingitud sellest, et Anguilla ametiasutused väljastasid ajavahemikul 1999/2000 Anguillast lähtunud alumiiniumiimpordiga seoses EXP-sertifikaate vastuolus ÜMT otsusega, siis on Ühendkuningriik rikkunud ELL artikli 4 lõikest 3 tulenevaid kohustusi.

Kohtukulud

- 128 Vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 138 lõikele 1 on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja Ühendkuningriik on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud välja mõista Ühendkuningriigilt.
- 129 Vastavalt kodukorra artikli 140 lõikele 1, mille kohaselt kannavad menetlusse astunud liikmesriigid ise oma kohtukulud, tuleb Madalmaade Kuningriigi kohtukulud jätta tema enda kanda.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

- 1. Kuna Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik ei kompenseerinud omavahendite kaotust, mis on tingitud sellest, et Anguilla ametiasutused väljastasid ajavahemikul 1999/2000 Anguillast lähtunud alumiiniumiimpordiga seoses EXP-sertifikaate vastuolus nõukogu 25. juuli 1991. aasta otsusega 91/482/EMÜ ülemeremaade ja -territooriumide assotsieerimise kohta Euroopa Majandusühendusega, siis on ta rikkunud ELL artikli 4 lõikest 3 tulenevaid kohustusi.**
- 2. Mõista kohtukulud välja Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigilt.**
- 3. Jätta Madalmaade Kuningriigi kohtukulud tema enda kanda.**

Allkirjad